

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)

« 01 » вересня 2021

ПОЛІТОЛОГІЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 033 – Філософія

освітньо-професійна програма «Європейські філософські студії і креативні
індустрії»

Укладач: Хорішко Л.С., д. політ.н, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол №1 від “30” серпня 2021 р.
Завідувач кафедри політології

(підпис)

Є.Г.Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол №1 від “30” серпня 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

(підпис)

Н.В.Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <i>03 Гуманітарні науки</i>	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 033 – Філософія	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
		2 - й	-
Освітньо-професійна програма Європейські філософські студії і креативні індустрії	Змістових модулів – 6	Лекції	
		32 год	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Семінарські	
		32 год.	-
		Самостійна робота	
		56 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування знань про сутність, історію та теоретичні засади політичної сфери суспільного життя, методологію діяльності і поведінки основних суб'єктів політики: від громадянина і місцевої громади – до держави і нації загалом. Дисципліна орієнтує на вміння давати характеристику політичним вченням та політико-ідеологічним доктринам, мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, суб'єкти і об'єкти політики, знати політичні права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів, уявлення про процеси міжнародного політичного життя, статус і роль України в сучасному політичному світі, володіти навичками політичної культури, вміти застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.

Основними **завданнями** викладання дисципліни «Політологія» є: засвоєння основних понять і категорій (політика, влада, політична система, політичний режим тощо); аналіз основних тенденцій, закономірностей, напрямів розвитку сучасної світової політики і міжнародних відносин; ознайомлення студентів із теоретичними підходами до сутності політичної сфери; визначення актуальних проблем розвитку політичної сфери суспільства на сучасному етапі; навчити студентів тлумачити причинно-наслідкові зв'язки у політиці, визначати роль суб'єктивних факторів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Загальні компетентності: ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК 3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p>Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p>Контрольні заходи: тести, порівняльний аналіз, аналітичні завдання</p>
<p>Результати навчання: РН10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури. РН11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки. РН12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано. РН14. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недобросовісності у сфері професійної діяльності або навчання. РН15. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.</p>	<p>Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p>Контрольні заходи: тести, аналітичне творче завдання – есе, дискусія</p>

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс «Політологія» має комплексний, міждисциплінарний характер, що досягається завдяки акцентуванню уваги на вузлових аспектах перетинання політологічних, соціологічних, історичних, культурологічних та інших знань. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Політологія»: основи етики, основи естетики, логіка, психологія спілкування, іноземна мова, філософія Стародавнього Сходу. Разом із цими дисциплінами «Політологію» варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх фахівців.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи політичної науки

Політика та наука про політику

Політика – багатоманітність інтерпретацій. Підходи до визначення політики. Історія виникнення та розвитку. Сутність, зміст та функції політики. Риси політики. Об'єкти і суб'єкти політики. Проблема походження політики. Політологія як наука про політику.

Роль політики у житті суспільства. Політика та мораль. Політика та ідеологія. Політика та культура. Політика та економіка. Політика та право.

Історія та становлення світової політичної думки.

Політична думка у Стародавній Греції. Погляди Платона і Аристотеля: спільне і відмінне. Політичні погляди Платона. Праці Платона – «Закон», «Політика». Теорія ідеальної держави. Риси тоталітарного режиму в ідеальній державі. Кругообіг форм правління. Типологія держав: законні (монархія, аристократія, демократія) і незаконні (тиранія, олігархія, крайня демократія–охлократія) форми правління. Політичні погляди Аристотеля. Праці Аристотеля – «Афінська політія», «Політика». Раціональна теорія походження держави. Правління закону в ідеальній державі. Форми держави: правильні (монархія, аристократія, політія) і неправильні (тиранія, олігархія, демократія). Політія як поєднання принципів демократії і олігархії (влада середнього класу).

Політична думка Середньовіччя. Верховенство влади церковної над світською – один з основних постулатів середньовічної політичної думки. Політичні погляди Аврелія Августина. «Про град Божий». Теза про існування двох градусів – град земний – світські держави, град Божий – спільнота віруючих, які живуть за Божими заповідями. Теорія християнської держави. Політичні погляди Фоми Аквінського. „Сума теології”. Теорія божественного походження влади і держави. Наголос на необхідності дотримання правителем Божих настанов. Значення ідей Фоми Аквінського для сучасного теологічного вчення.

Утопічна політична думка. Характеристика поглядів Т. Мора («Утопія») і Т. Кампанелли («Місто Сонця»). Елементи соціалістичного устрою суспільства в утопічних державах. Умови написання утопічних творів і їх роль у світовій політичній думці.

Політичні погляди Н. Макіавеллі. Праця Н. Макіавеллі – «Володар». Внесок Н. Макіавеллі у становлення науки про політику. Проблема співвідношення політики і моралі у роботах Н. Макіавеллі. «Макіавеллізм» – синонім аморальної політики.

Зародження та розвиток української політичної думки.

Політичні ідеї у Київській Русі. Джерела – «Повість минулих літ», «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона, «Повчання дітям» Володимира Мономаха, «Руська правда», «Слово о полку Ігоревім». Вплив християнського вчення на політичну думку Київської Русі. Основні ідеї: єдність руських земель, місце Київської Русі серед інших держав Європи, моральність правителя, необхідність дотримання Божих заповідей, організація державного життя у відповідності до законів. Розвиток політичної думки у контексті європейської думки Середньовіччя.

Ідеї волі і демократії українського козацтва. «Пакти й Конституції законів та вольностей Війська Запорозького». Демократичні ідеї в Конституції – державний суверенітет, розмежування, єдність та взаємодія законодавчої, виконавчої, судової влади, соціальне забезпечення незаможних верств, виборність усіх державних посад. Історичне значення Конституції Пилипа Орлика.

Політична думка на початку ХХ ст. Політичні погляди представників соціалістичної течії – М. Грушевський, В. Винниченко. Еволюція їхніх поглядів – від автономізму до незалежності України. Пріоритетність вирішення соціальних питань. Погляди представника консервативного напрямку політичної думки – В. Липинського. Теорія трудової монархії, класократія, територіальний патріотизм. Націоналістичні погляди М. Міхновського і Д. Донцова. Пріоритетне вирішення питання національного визволення перед соціальним.

Політична думка незалежної України: здобутки та перспективи.

Політична система суспільства.

Поняття політичної системи. Значення системного підходу для політології. Д. Істон – засновник системного підходу у політології. Теорія політичної системи Д. Істона: політична система як сукупність взаємодій індивідів у межах призначених їм ролей; взаємодія політичної системи з іншими підсистемами суспільства через механізм «входу» і «виходу». Теорія політичної системи Г. Алмонда. Політичні інститути як елементи політичної системи. Функції «входу» і «виходу».

Структура політичної системи: інституціональна, комунікативна, нормативна, функціональна, духовно-ідеологічна підсистеми. Зовнішні і внутрішні функції політичної системи.

Типологія політичних систем: відкриті і закриті; демократичні, авторитарні, тоталітарні. Політичні системи у сучасному світі (за Г. Алмондом): англо-американські (США, Канада, Великобританія); європейсько-континентальні (країни Західної Європи); доіндустріальні (країни Азії, Африки, Латинської Америки); тоталітарні (Куба, Північна Корея).

Влада.

Кратологія – наука про політичну владу. Підходи до визначення сутності політичної влади. Теорії політичної влади – психологічна, системна, телеологічна, біхевіористська. Риси політичної влади, що відрізняють її від інших видів влади – верховенство стосовно інших видів влади, моноцентричність, публічність, легальність, використання різних ресурсів. Елементи структури політичної влади – суб'єкт, об'єкт, джерела, ресурси, функції.

Типологія політичної влади – за суб'єктами (автократична, влада групи, влада всіх); за сферою прояву (партійна, державна, профспілкова, армійська, влада органів місцевого самоврядування); за масштабом поширення (мікровлада, мезовлада, макровлада, мегавлада). Три гілки державної влади – законодавча, виконавча, судова. Поняття ресурсів влади та їх характеристика. Джерела влади.

Проблема легітимності політичної влади. Походження терміну «легітимність». Первісне значення терміну (законність) і сучасне значення (авторитетність, довіра до влади з боку населення). Відмінності у поняттях «легальність» і «легітимність». Три типи легітимності влади (за М. Вебером): харизматична, традиційна, раціональна-легальна. Сучасні типи легітимності. Причини і ознаки делегітимізації влади. Проблема легітимності політичної влади у сучасній Україні.

Сучасні технології влади та маніпулювання свідомістю.

Держава як основний інститут політичної системи

Підходи до визначення сутності держави. Територія, населення і суверенна влада як основні ознаки держави. Теорії походження держави. «Етатизм» і «анархізм» – два погляди на роль держави.

Внутрішні і зовнішні функції держави. Суспільні зміни як фактор формування нових функцій держави. Трансформація функцій держави у сучасному світі.

Визначення поняття «форма правління». Характеристика монархічної форми правління. Типи сучасних монархій – абсолютні, конституційні (дуалістичні і парламентські). Характеристика республіканської форми правління. Типи сучасних республік – парламентські, президентські, змішані. Україна – парламентсько-президентська республіка.

Визначення поняття «форма державного устрою». Характеристика унітарної форми державного устрою. Унітарні держави централізованого і децентралізованого типу. Україна – унітарна держава. Характеристика принципу федералізму у політичному житті як згоди, співпраці. Типові характеристики федерацій. Принципи утворення федерацій: фізико-географічний, історичний. Конфедерація як форма об'єднання сучасних держав.

Розробка принципів верховенства права і закону у світовій політичній думці: школа легістів, Аристотель, Ж. Боден. І. Кант про принципи правової держави. Зміст поняття «правова держава». Сутнісні ознаки правової держави – верховенство правового закону, пріоритетність прав і свобод громадян, поділ влади, наявність громадянського суспільства, обов'язки громадян перед державою.

Недолік правової держави – гарантія формальної рівності і уникнення його у соціально-правовій державі. Сутнісні характеристики соціально-правової держави: забезпечення кожній людині гідного рівня життя і надання приблизно однакових життєвих шансів. Сильна соціальна політика – характерна ознака соціально-правових держав. Німеччина та Швеція як приклади соціально-правових держав.

Змістовий модуль 2. Громадянське суспільство і політичне життя

Політичні режими.

Визначення поняття «політичний режим». Сутність тоталітарного режиму: передумови виникнення, особливості функціонування. Тоталітаризм як феномен ХХ ст. Еволюція тоталітаризму у ХХІ ст.

Сутність авторитарного політичного режиму. Соціальна ефективність авторитаризму в умовах змін. Авторитарний режим як середня ланка при переході від тоталітаризму до демократії. Типи авторитарних режимів у сучасному світі: монархічні, конфесійні, військової диктатури.

Характеристика демократичного політичного режиму. Переваги і недоліки демократії у порівнянні з іншими режимами. Взаємозв'язок і взаємообумовленість правової держави і демократичного режиму. Наявність принципів демократичного співжиття у США, країнах Західної Європи, інших державах.

Політичний режим в Україні. Риси різних політичних режимів в Україні.

Громадянське суспільство

Сутність, ознаки та основні характеристики громадянського суспільства. Поняття громадянського суспільства. Передумови розвитку та формування громадянського суспільства.

Функціонування громадянського суспільства за різних політичних режимів.

Еволюція становлення та сучасний стан громадянського суспільства в Україні.

Політичні партії та громадські об'єднання.

Підходи до визначення сутності політичної партії. Відмінність політичних партій від груп тиску і суспільних рухів. Генезис політичних партій. М. Вебер про еволюцію політичних партій. Функції політичних партій і трансформація цих функцій на сучасному етапі розвитку суспільства. Типологія політичних партій. Спектр політичних партій в Україні (за критерієм «рівень і характер прогресивності»).

Поняття партійної системи, види партійних систем (за Дж. Сарторі). Характеристика однопартійних систем (Куба, Китай, Північна Корея, Лівія); двопартійних систем (США, Нова Зеландія, Великобританія); багатопартійних систем поляризованого плюралізму (Україна, Італія); багатопартійних систем обмеженого плюралізму (Німеччина); атомізованих систем.

Громадські об'єднання і рухи, їх діяльність як основа громадянського суспільства. Громадські об'єднання як добровільні формування, які виникають у результаті вільного волевиявлення громадян, об'єднаних на основі спільності інтересів.

Змістовий модуль 3. Особистість і політика

Політичні еліти та політичне лідерство

Сутність елітаризму. Зміст поняття «політична еліта». Підходи до визначення сутності еліти: ціннісний, функціональний, марксистський. Осмислення елітизму в історії політичної думки. Н. Макіавеллі про вимоги правителів. Теорії політичних еліт В. Парето, Г. Моски, Р. Міхельса. Теорія елітарної демократії (вертикальної демократії) Й. Шумпетера. Теорія раціональної бюрократії М. Вебера. Ліволіберальні теорії еліт (Ч. Міллс).

Функції політичних еліт. Трансформація функцій політичних еліт в Україні на сучасному етапі. Типи політичних еліт за критеріями: спосіб формування, ставлення до влади, місце в елітарній ієрархії. Переваги і недоліки кожної системи. Типологія Н. Макіавеллі – «леви» і «лиси».

Способи формування політичних еліт: антрепренерська система (відкрита еліта) і система гільдій (закрита). Г. Моска про шляхи формування політичних еліт. Зміст «залізного закону олігархічних тенденцій» Р. Міхельса.

Сутність політичного лідерства. Характеристика теорій політичного лідерства: психологічної, ситуаційної, теорії рис, інтеграційної. М. Вебер про лідерство. Якісні характеристики політичного лідера. Функції політичних лідерів. Спільне і відмінне у процесі

керівництва і лідерства. Типи політичних лідерів за М. Вебером: харизматичне, традиційне, раціонально-легальне. Типологія політичних лідерів за М. Херманн. Авторитарний і демократичний стилі лідерства. Механізм формування політичного лідерства: вибори, партійно-політична діяльність, діяльність у громадсько-політичних організаціях і рухах.

Специфіка політичного лідерства в Україні. Функції політичного лідера в умовах трансформації суспільства.

Особистість і політика

Особистість як суб'єкт політики. Політичні ролі, які виконує особистість у політиці. Типологія суб'єктів політики за М. Вебером: політики за випадком, політики за сумісництвом, політики за покликанням. Поняття «політична участь» і «політична діяльність». Форми політичної діяльності. Фактори, від яких залежить активність людини в політиці.

Сутність і структура політичної культури. Поняття політичної свідомості. Буденна і теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему.

Типи політичної культури: патріархальна, підданська, активістська (за Г. Алмондом і С. Вербою) і їх поширення у сучасному світі. Сутність політичної соціалізації. Специфіка політичної соціалізації в країнах з демократичним, авторитарним і тоталітарним режимом.

Характеристика політичної культури в Україні. Відображення особливостей ментальності українця у політичній культурі українського суспільства. Особливості політичної культури української та зарубіжної молоді: порівняльний аналіз.

Політична соціалізація особистості як процес засвоєння людиною політичних норм і цінностей певного суспільства, що дозволяє їй включитися у політичне життя соціуму. Інститути і етапи політичної соціалізації. Моделі політичної соціалізації. Особливості політичної соціалізації в Україні. Розробка власної моделі політичної соціалізації.

Політична свідомість. Світові політико-ідеологічні доктрини

Поняття політичної свідомості. Буденна і теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему.

Поняття політичної ідеології. Види політичних ідеологій. Характеристика базових цінностей класичних буржуазних ідеологій лібералізму і консерватизму. Сучасні напрями лібералізму: лібертаризм (М. Фрідмен, Ф. фон Хайєк) і соціальний лібералізм. Сучасні напрями консерватизму: традиціоналізм, лібертаризм, неоконсерватизм.

Сутність ідеологій, що виражають інтереси трудящих: комунізму і соціал-демократизму. Історичні витоки соціалістичних ідей. Ідейна криза комунізму на сучасному етапі. Соціал-демократія як одна з найвпливовіших ідейно-політичних течій сучасності. Причини поширення соціал-демократичних ідей.

Екстремістські політичні ідеології. Фашизм, анархізм, троцькізм. Сучасний розвиток неофашизму, анархізму, троцькізму. Взаємовплив політичних ідеологій.

Концепція деідеологізації та реідеологізації. Еволюція ідеології в XXI ст. Політична ідеологія сучасної української держави.

Змістовий модуль 4. Праксеологічні аспекти політики

Вибори і виборчі системи

Сучасне виборче право. Поняття та принципи виборчого права. Зміст понять «вибори», «виборча система». Вибори: поняття, функції, особливості при різних політичних режимах. Види виборчих систем: пропорційна, мажоритарна, змішана. Переваги і недоліки кожного виду виборчих систем.

Організація та порядок виборчого процесу: оголошення виборів, формування виборчих дільниць та округів, передвиборча агітація, підрахунок голосів, оприлюднення результатів виборів і т.п. Законодавче закріплення виборчої діяльності.

Абсентеїзм: сутність, причини та наслідки. Основні групи причин абсентеїзму: пов'язані з особливостями конкретної виборчої кампанії, коли в силу певних причин вибори нецікаві: неяскраві кандидати, прогнозований результат тощо; пов'язані з загальною політичною, соціально-економічною та культурною ситуацією у державі. Шляхи подолання абсентеїзму: досвід країн світу.

Виборча система в Україні. Оптимальна виборча система для сучасної української держави.

Політика і ЗМІ

Масова інформація та її поширення в суспільстві. Засоби масової інформації як «четверта влада». Суспільні та політичні функції ЗМІ. ЗМІ у політичному житті суспільства. ЗМІ та політична соціалізація й політичне просвітництво. Шляхи впливу ЗМІ на масову політичну свідомість. Причини зростання ролі політичних новин. Загальні тенденції медіаглобалізації у процесі подачі новин.

Суперечності сучасного розвитку вітчизняних ЗМІ. Взаємовідносини влади й опозиції в Україні, висвітлення їх позицій в ЗМІ. Провладні й опозиційні ЗМІ та їх принципи діяльності в інформаційній політиці. Інформаційні та «гібридні» війни у сучасному світі. Медіаосвіта та медіаграмотність.

Змістовий модуль 5. Міжнародний вимір політики

Політичний конфлікт

Сутність та особливості соціальних відносин. Поняття соціально-політичного конфлікту. Поняття соціально-політичного конфлікту. Теорії політичних конфліктів. Структура і функції політичних конфліктів. Методологічні підходи до вивчення конфліктів і методики аналізу конфліктів.

Типологія політичних конфліктів за критеріями масштабності, просторово-часових параметрів, характером, кількістю учасників, причинами виникнення.

Міжетнічні конфлікти у сучасному світі. Регіональні політичні конфлікти. Поняття сепаратизму і сецесії, співвідношення цих понять. Приклади регіонального сепаратизму. Труднощі в реалізації права націй на самовизначення. Документи ООН про право націй на самовизначення і принцип цілісності державних кордонів. Поняття ірреденти. Ирредентизм у сучасному світі.

Шляхи і способи вирішення політичних конфліктів. Порівняльний аналіз стратегій вирішення політичних конфліктів. Конфлікти в Україні.

Міжнародні відносини і світова політика

Сутність і особливості міжнародних відносин. Структура міжнародних політичних відносин. Поняття світового політичного процесу. Концепції світового політичного процесу: марксистська, політичного реалізму, модернізму, геополітичні.

Міжнародні організації: глобального і регіонального масштабу, міжурядові й неурядові, інтеграційні угруповання і воєнно-політичні блоки. Координування з боку ООН освіти, науки. Діяльність Європейського Союзу, СНД, військово-політичного блоку НАТО. Миротворча діяльність ООН.

Змістовий модуль 6. Політичні трансформації

Політична глобалістика.

Тенденції сучасного світового розвитку. Глобалізаційні процеси в сучасному світі. Поняття, сутність та соціально-політичний вимір глобалізації. Сучасні держави в умовах глобалізації.

Політична глобалістика: суть та завдання. Передумови виникнення глобалістики, напрямки, в яких вона розвивається, її концепції, основні поняття: глобалізація, глобальні проблеми, глобальна криза.

Політичні аспекти основних глобальних проблем сучасності: підтримка миру, демографічна проблема, подолання відсталості, екологічні проблеми та ін. Тероризм – глобальна проблема сучасності. Специфіка та шляхи подолання кібертероризму. Проблема

війни і миру в сучасних умовах. Міжнародні організації та їх роль у вирішенні глобальних проблем сучасності. Діяльність Римського клубу в напрямку розв'язання глобальних проблем. Місце та участь України у розв'язанні глобальних проблем сучасності. Глобальні проблеми розвитку людства та сучасне політичне мислення. Соціальні аспекти глобальних проблем сучасності. Перспективи розвитку людської цивілізації.

Україна в сучасній світовій геополітичній ситуації.

Зміст поняття геополітики (вузький та широкий підходи). Основні концепції геополітики – таласократія (атлантизм) та телурократія (євразійство), їх сучасні варіанти. Категорії геополітики: геостратегія, просторово-територіальний фактор, суб'єкти геополітики, кордон, національний інтерес, національна безпека. Функції геополітики: пізнавальна, світоглядна, інформаційно-аналітична, прогностична, прикладна.

Геостратегія сучасної України, її завдання та проблеми. Двоїстий характер геополітичного положення сучасної України.

Національні інтереси і національна безпека.

Національно-державні інтереси. Україна в новій політичній ситуації. Національний інтерес. Національні інтереси України. Безпека і проблеми безпеки. Концепція національної безпеки України. Завдання в області забезпечення національної безпеки України. Етнічні та військові чинники політики. Економічна безпека України.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійн а робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	10	6	-	4	-	5		5	5	10
2	15	12	6	-	6	-	3		5	5	10
3	15	10	4	-	6	-	5		5	5	10
4	15	10	6	-	4	-	5		5	5	10
5	15	10	4	-	6	-	5		5	5	10
6	15	12	6	-	6	-	3		5	5	10
Усього за змістові модулі	90	64	32	-	32	-	26		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30		20	20	40
Загалом			120					56		100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Політика та наука про політику	2	-
1	Політична система суспільства.	2	-
1	Держава як основний інститут політичної системи	2	-
2	Політичні режими	2	-
2	Політичні партії та громадські об'єднання	4	-

3	Політичні еліти та політичне лідерство	2	-
3	Особистість і політика	2	-
4	Вибори і виборчі системи	2	-
4	Політика і ЗМІ	4	-
5	Політичний конфлікт	2	-
5	Міжнародні відносини і світова політика	2	-
6	Політична глобалістика	2	-
6	Україна в сучасній світовій геополітичній ситуації	2	-
6	Національні інтереси і національна безпека	2	-
Разом		32	-

6. Темі семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Історія та становлення світової політичної думки.	2	-
1	Влада.	2	-
2	Політичні режими.	2	-
2	Громадянське суспільство	2	-
2	Політичні партії та громадські об'єднання.	2	-
3	Особистість і політика	2	-
3	Політична свідомість. Світові політико-ідеологічні доктрини	4	-
4	Вибори і виборчі системи	2	-
4	Політика і ЗМІ	2	-
5	Політичний конфлікт	4	-
5	Міжнародні відносини і світова політика	2	-
6	Політична глобалістика.	2	-
6	Україна в сучасній світовій геополітичній ситуації.	2	-
6	Національні інтереси і національна безпека.	2	-
Разом		32	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	**Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – робота на лекції, тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Держава як основний інститут політичної системи»: 1. Держава це... 2. Яке судження характеризує державний суверенітет? 3. Як називається форма правління, при якій глава держави є виборним і змінюваним, його влада	1 бал за кожен правильну відповідь	5

		<p>вважається похідною від представницького органу або виборців?</p> <p>4. Формою державного устрою є...</p> <p>5. До принципів правової держави належить...</p>		
	<p>Практичне завдання – Аналітичне творче завдання, обговорення</p>	<p>Визначте, у чому суть процесу делегітимації влади?</p> <p>Перерахуйте причини та ознаки, з Вашої точки зору, які свідчать про падіння легітимності влади в Україні.</p> <p>Подумайте та визначте, які актуальні шляхи підвищення рівня легітимності влади в Україні на сьогоднішній день.</p>	<p>5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики;</p> <p>4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;</p> <p>3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу;</p> <p>2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять;</p> <p>1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.</p>	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	<p>Теоретичне завдання – тести у Moodle, робота на лекції</p>	<p>Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Політичні режими»: 1. Політичний режим – це... 2. Хто є автором наведеного визначення демократії: «Це правління народу, вибраного народом і для народу»? 3. У перекладі з грецької слово «демократія» означає... 4. Закінчите визначення: «Тоталітаризм - це політичний режим, при якому... 5. Для авторитаризму характерно...</p>	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	<p>Практичне завдання – Порівняльний аналіз,</p>	<p>Порівняльний аналіз політичних режимів. Порівняйте основні політичні режими за</p>	<p>5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді,</p>	5

	дискусія	формою в таблиці.	переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Політичні еліти та політичне лідерство» 1.Згуртована і привілейована група, що володіє високим статусом і безпосередньо бере участь у прийнятті найважливіших політичних рішень – це... 2.Хто відкрив «залізний» закон олігархічних тенденцій? 3.Що з перерахованого не характерно для антрепренерської системи рекрутування політичної еліти? 4.Політичний лідер – це... 5.Хто є творцем концепції трьох форм лідерства – традиційного, харизматичного, раціонально-легального?	1 бал за кожен правильну відповідь	5

	Практичне завдання – Аналітичне творче завдання – есе	Який політичний лідер, на вашу думку, потрібен Україні на сучасному етапі розвитку?	5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обгрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	5
Усього за ЗМЗ контр. заходів	2			10
4	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Вибори і виборчі системи». 1.Що таке «пасивне виборче право»? 2.Референдум – це ... 3.Визначте вид виборчої системи, при якій переможцем вважається той хто набрав більшість голосів. 4.Контингент виборців, що голосують за яку-небудь партію на виборах - це: 5. Пропорційна виборча система сприяє.	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Аналітичне творче завдання – есе, дискусія	Що таке абсентеїзм? Які, на Вашу думку, головні причини виникнення цього явища? Запропонуйте шляхи його подолання. Як залучити молодь України до участі у виборах?	5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не	5

			обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			10
5	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Політичні конфлікти» 1. Політичний конфлікт – це... 2. У чому полягає позитивна функція політичного конфлікту? 3. До стадії розвитку політичного конфлікту відноситься... 4. Політична криза це... 5. Оберіть методи врегулювання політичних конфліктів.	1 бал за кожен правильну відповідь	5
	Аналітичне завдання – есе, обговорення в аудиторії	У. Черчіль сказав: «Кожний політик, який вдається до війни, повинен пам'ятати, що із цього моменту він уже не контролює події <...> а є натомість рабом непередбачуваних та неконтрольованих подій». Прокоментуйте вислів У. Черчіля на сучасних прикладах.	5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	5

Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції «Україна в сучасній світовій геополітичній ситуації». 1.Що таке геополітика? 2.Що означає поняття «міжнародні відносини»? 3. Що означає поняття «світова політика»? 4.Назвіть головного суб'єкта світової політики згідно Д.Розенау. 5. Національна безпека – це...	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Аналітичне завдання – практичний кейс, обговорення в аудиторії	Визначте актуальні загрози міжнародній безпеці у 2022 році.	5 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 3 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	5
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
-------	--------------------------------------	--	---------------------	--------------

1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – тести у Moodle	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=233990	1 бал за кожную правильну відповідь	20
	Практичне завдання: Практичне індивідуальне дослідницьке завдання (завдання до екзамену)	Розробіть модель власної політичної партії, враховуючи наступні елементи: 1. Назва. 2. Лозунг, символ партії. 3. Програмні вимоги (економічні, соціальні, політичні, культурно-духовні тощо). 4. Перелік основних соціальних груп населення, на підтримку яких Ваша партія зможе розраховувати. 5. Які суспільні проблеми Вас хвилюють.	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабка знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	10
	Практичне індивідуальне аналітичне завдання	Мотиваційний аналіз діяльності політичного лідера на основі інтерв'ю (за методичними рекомендаціями)	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з	10

			<p>політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.</p>	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія: підручник. Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180с.
2. Баранівський В.Ф. Політологія : підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
3. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
4. Неліпа Д.В. Системний аналіз політології: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
5. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 500 с.

Додаткова:

1. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С.С. Загальна теорія політики : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2017. 226 с.
2. Дей М. О., Ткач О. І. Політологія у схемах, таблицях та визначеннях : навчальний посібник. Київ : Ліра, 2017. 172 с.
3. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2016. 1000 с.
4. Карпак О. Громадянське суспільство у сучасній Україні (політико-правовий аспект). *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 126-134.

5. Клімова Г.П. Генеза і функціональні особливості політичних партій. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2018. Том. 2. № 37. С. 31-45.
6. Козловець М. А. Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2017. Том. 2. № 33. С. 74-87.
7. Король С.М., Назаров М.С., Дементов В.О. Україна у світовій політиці: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2018. 140 с.
8. Олефір І.В. Генезис інформаційного суспільства. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2018. №1 (37). С. 23-27.
9. Олійник Н. Глобалізація як незворотній процес розвитку світоустрою. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2017. Вип. 7. С. 287-294.
10. Прохоренко Т. Г. Соціалізація молоді в інформаційному суспільстві: особливості та ризики. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2016. Том. 2. № 29. С. 128-134.
11. Рудакевич О. М. Національна політична культура : теорія, методологія, український досвід : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 456 с.
12. Савойська С. В. Мовна політика у сучасній Україні : деструктивні і конструктивні виміри : монографія. Київ : ВЦ «Просвіта», 2015. 688 с.
13. Тараненко Г.Г. Зовнішня політика України в умовах сучасних викликів глобальної і регіональної безпеки. *Politology bulletin*. 2018. Iss. 80. С. 61-67.
14. Тупчієнко Л. С. Політологія : підручник. Київ : НАУ, 2010. 267 с.
15. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин : навч. посібник. Київ. 2013. 204 с.
16. Яковлева Н.І. Політтехнологічні аспекти президентських виборів в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2018. №4 (40). С. 75-80.
17. Measuring the Information Society. International Telecommunication Union. Geneva, Switzerland, 2013. 254 p.
18. Rheingold H. Smart Mobs : The Next Social Revolution. Cambridge, 2002. 266 p.

Інформаційні джерела:

1. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. URL: http://www.politology.vuzlib.net/book_o122_6.html
2. Дюверже М. Политические партии URL: http://www.politology.vuzlib.net/book_o206_7.html
3. Кирилюк М. Ф. Новітня політологія : навчальний посібник рекомендований МОН України. URL: <http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=185>
4. Колодій А. Український федералізм: політичні аспекти URL: www.politstudies.ua
5. Погорілий Д.Є. Політологія: кредитно-модульний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ. URL: <http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=187>
6. Тоффлер Э. Война и антивоенная. Что такое война и как с ней бороться. Как выжить на рассвете XXI века. URL: http://alt-future.narod.ru/Future/Toffler4/war_4.htm
7. Тоффлер Э. Шок будущего. URL: http://www.chronos.msu.ru/RREPORTS/toffler_shok/toffler_shok.htm (дата звернення: 16.04.2019).
8. Тоффлер Э. Политика Третьей Волны. URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000266/index.shtml>
9. Gulina O. Migration as a (Geo-)Political Challenge in the Post-Soviet Space : Border Regimes, Policy Choices, Visa Agendas. Stuttgart : Ibidem Verlag. 2019. 120 p. URL: <https://www.ideopol.org/wp-content/uploads/2020/10/ENG.-3.2.-Eraliev-Book-Review.pdf>
10. Portnov A. The Arithmetic of Otherness : “Donbas” in Ukrainian Intellectual Discourse. Eurozine, June 1, 2017. URL: <http://www.eurozine.com/the-myth-of-the-two-ukraines>